

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

ливих наслідків. Це надасть змогу визначити, яким спеціальними та додатковими знаннями необхідно володіти слідчому, до яких фахівців (спеціалістів) необхідно звернутись з метою отримання висновків, консультацій, яких експертів залучити до провадження, тощо.

Список використаної літератури

1. Демідова В. В. Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях щодо жорстокого поводження з тваринами. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Вип. 1. Т. 1. 2019. С. 195–199.
2. Журавель В. А. Обставини, що підлягають з'ясуванню, у структурі криміналістичної методики. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2010. Вип. 10. С. 12–20.
3. Пчеліна О. В. Особливості предмета доказування у кримінальних справах про економічні злочини: дис. канд. юрид. наук; спец. 12.00.09. Х., 2010. 225 с.

Свида О. Г.

доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент, адвокат

ДО ПИТАННЯ ЩОДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах перманентного реформування правової системи України питання забезпечення високих професійних стандартів в адвокатській діяльності не втрачає своєї актуальності. Адвокатура відіграє ключову роль у гарантуванні права на справедливий суд і захисті основоположних прав людини, а отже, якість надання професійної правничої допомоги, що надається адвокатами, значною мірою впливають на довіру суспільства до системи правосуддя загалом. Формування та дотримання професійних стандартів — це не лише суто вимога закону, а й показник зрілості інституту адвокатури, здатності адвокатів діяти в межах принципу верховенства права, зберігаючи незалежність, відповідно до вимог чесності та добропорядної репутації тощо. В умовах воєнного стану, стрімкої цифровізації та зростання суспільних очікувань перед адвокатурою, питання єдності стандартів професійної поведінки, етики й компетентності стає одним із ключових чинників розвитку правової держави. Підвищення ролі адвокат-

ських стандартів також зумовлене необхідністю адаптації української системи правосуддя до європейських вимог і практик, що передбачає гармонізацію професійних норм із міжнародними документами Ради Європи та ЄС. Отже, питання вироблення, закріплення та реального дотримання професійних стандартів адвокатури сьогодні є не лише теоретично важливим, а й практично необхідним для забезпечення ефективного функціонування правової системи України.

На теперішній час в нашій державі обрано шлях стандартизації правничих професій, зокрема, 26 грудня 2024 році Національним агентством кваліфікацій було внесено до Реєстру кваліфікацій **професійні стандарти «Суддя» та «Прокурор»**. Відповідно виникла ідея щодо розробки та затвердження за повною аналогією **професійного стандарту «Адвокат»**.

Один з проектів такого професійного стандарту був зовсім нещодавно розроблений, оприлюднений [1] та запропонований для громадського обговорення. Зокрема, 2 червня 2025 року на базі закладу вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права» (розробник проекту) відбулося відповідне обговорення. Як вказується на сайті вказаного вузу, «Професійний стандарт для адвокатів визначає вимоги до їхньої кваліфікації та професійних компетентностей, сформованих відповідно до очікувань правничої спільноти, замовників правових послуг та потреб сучасного правового середовища. Стандарт є підґрунтям для формування професійних кваліфікацій у сфері адвокатської діяльності».

Проект професійного стандарту містить опис основних трудових функцій адвоката, встановлює єдині вимоги до рівня професійних знань, практичних навичок, етичних принципів та компетентностей, а також визначає умови допуску до здійснення адвокатської діяльності та ключові аспекти її виконання» [2].

З приводу наведеного варто висловити деякі міркування.

Погоджуючись із впровадженням та дотриманням високих професійних стандартів при наданні професійної правничої допомоги, маємо спеціально підкреслити, що адвокатура — це «недержавний **самоврядний** (виділено мною) інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги на професійній основі, а також **самостійно** (виділено мною) вирішує питання організації і діяльності адвокатури» (частина 1 ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). А отже, вважаємо, що питання стандартизації адвокатури та адвокатської діяльності державою мають визначатися у найзагальнішому вигляді, зокрема на рівні галузевого закону, як це зараз має місце.

Отже, найперше, існують обґрунтовані сумніви щодо самої потреби розробки професійного стандарту «Адвокат», насамперед через вільний характер самої адвокатської професії, неможливості та не-

доцільності формалізації здійснення адвокатської діяльності. Зокрема, постійний розвиток суспільних відносин обумовлює й розвиток законодавства, а це в свою чергу обумовлює розвиток адвокатської професії. Саме виходячи з такого підходу в статті 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» міститься положення: «Адвокат може здійснювати інші види адвокатської діяльності, не заборонені законом» (частина 2).

З огляду на це, визначення загальних організаційно-правових заasad набуття статусу адвоката, здійснення адвокатської діяльності, що врегульовано Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правилами адвокатської етики, відповідними актами органів адвокатського самоврядування слід визнати цілком достатнім.

Далі, оприлюднений проект стандарту «Адвокат» розроблений за зразком вищезгаданих стандартів «Суддя» та «Прокурор», тобто відображає аналогічні підходи до визначення стандартизації адвокатської діяльності, але ж такі підходи у цьому разі неприйнятні, оскільки абсолютно не відображають природи вільної адвокатської професії.

Насамперед варто звернути увагу на таку категорію «Трудові функції», яка є незастосовуваною до адвокатів, оскільки саме поняття «трудова» передбачає існування трудових відносин, отже, відповідна графа повинна була б мати назву хоча б «Професійні функції», що більшою мірою відображало б специфіку адвокатської професії.

Як вже підкреслювалося мною раніше, значною мірою розробникам варто було б звернути увагу на загальний стиль викладення професійного стандарту «Прокурор» [3], який би хоч якось наштовхнув би авторів на питання, які варто включити (якщо вже виявили бажання звернутися до цього) в проект відповідного стандарту, а які взагалі позбавлені сенсу.

До останніх, наприклад, явно відноситься графа «Предмети та засоби праці», в якій перелічується все, що необхідно адвокату для, наприклад, «Надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань» — принтер, канцелярське знаряддя, папір для ведення роботи (вказано окремо), та навіть транспортний засіб.

Сама графа «Результати навчання» передбачає виділення спеціальних компетенцій, які необхідні для здійснення адвокатської професії, водночас автори запропонованого стандарту «Адвокат» до таких спеціальних компетенцій віднесли «А. 1.1. Чинне законодавство України», але при цьому не згадуючи потребу знання міжнародно-правових актів, відповідної практики ЄСПЛ, а в графі «Комунікація» вказується спеціальна компетенція адвоката — «А. 1.2. Користуватися засобами зв'язку».

Далі, по тексту використовується слово «послуга» стосовно адвокатської діяльності, що додатково свідчить про нерозуміння авто-

рами природи адвокатської професії, яка насамперед спрямована на надання **правничої допомоги**, а не послуг.

Окрім того, в проекті стандарту «Адвокат» використовується словосполучення «правова допомога», натомість в Конституції України та Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» використовується словосполучення «правнича допомога».

В запропонованому стандарті викладається авторське бачення навичок, якими має володіти адвокат при здійсненні окремих видів адвокатської діяльності. Водночас, виникає ґрунтоване занепокоєння, з огляду на постійний суспільних відносин, розвиток адвокатської професії та видів адвокатської діяльності, потенційна ситуація, коли адвокати здійснюватимуть нові види адвокатської діяльності, що не заборонені законодавством (галузевий закон надає їм таке право), а фактичне це суперечитиме професійному стандарту, що додатково ставить під сумнів потребу розробки такого стандарту.

Підсумовуючи викладене, варто наголосити, що питання впровадження високих професійних стандартів сприяє підвищенню якості надання правничої допомоги, зміцненню довіри суспільства до адвокатури та узгодженню національних практик із європейськими вимогами. Проте надмірна формалізація адвокатської діяльності через копіювання моделей, притаманних державним правничим професіям (судді, прокурора), може призвести до обмеження свободи адвокатської професії та суперечити принципам самоврядування, визначеним Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Професійна діяльність адвоката, за своєю суттю, не може бути уніфікована за «трудовими функціями» чи жорстко визначеними компетенціями (як це припустимо щодо суддів чи прокурорів), адже вона передбачає високий ступінь інтелектуальної творчості, етичної відповідальності й автономності. Особливу увагу слід звернути на те, що ініціатива зі створення та впровадження аналогічного професійного стандарту щодо адвокатської діяльності має виходити насамперед від самої адвокатської спільноти — через органи адвокатського самоврядування і в жодному разі не повинна бути нав'язана державними інституціями «згори».

Таким чином, підтримуючи прагнення до підвищення якості професійної підготовки та діяльності адвокатів, на мій погляд, варто уникати небезпеки бюрократизації адвокатури. Оптимальним шляхом є подальше вдосконалення наявних механізмів регулювання — зокрема, удосконалення галузевого Закону, Правил адвокатської етики, системи підвищення кваліфікації, впровадження стандартів РЄ та ЄС тощо. Саме такий підхід дозволить забезпечити баланс між професійною свободою, суспільною відповідальністю та високими стандартами правничої допомоги, що відповідає європейським демократичним цінностям і принципам верховенства права.

Список використаної літератури

1. Проект професійного стандарту «Адвокат». URL: <https://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2025/04/%D0%B0%D0%B4%D0%B2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%82.pdf>
2. Зацікавленим особам, представникам організацій, громадським об'єднанням, спілкам, вищим навчальним закладам. Офіційний сайт ЗВО «Львівський університет бізнесу та права». URL: <https://lubp.com.ua/2025/04/30/%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BC-%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BC-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BC-%D0%BE/>
3. Професійний стандарт «Прокурор»: внесений Національним агентством кваліфікацій до Реєстру кваліфікацій 26 грудня 2024 року. URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/prokurator>

Синицин П. М.

доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор філософії в галузі права, адвокат

ПРАВО АДВОКАТА НА ВІДСТРОЧКУ ВІД ПРИЗОВУ АБО БРОНЮВАННЯ ЯК ГАРАНТІЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Повномасштабне збройне вторгнення Російської Федерації в Україну, розпочате 24 лютого 2022 року, зумовило трансформацію практично усіх сфер суспільного життя, включно з функціонуванням правничої системи та здійсненням адвокатської діяльності. Запровадження правового режиму воєнного стану та загальної мобілізації створило нові виклики для інститутів правосуддя, що, у свою чергу, актуалізувало питання щодо забезпечення безперешкодного доступу до професійної правничої допомоги. В умовах воєнного часу цей аспект набуває ключового значення, оскільки саме адвокатура виступає невід'ємним елементом механізму гарантування прав, свобод і законних інтересів особи, а також запорукою реалізації принципу верховенства права.

Особливістю сучасного українського контексту є те, що адвокати, як і інші військовозобов'язані громадяни, підлягають мобілізації. На практиці це створює низку проблем, що впливають не лише на професійну діяльність окремих правників, а й на безперервність судових

Валах В. В.

Адвокат у медичних справах: виклики та перспективи професійної практики 55

Ковальчук І. С.

Принцип законності в діяльності адвоката 60

Негара Р. В.

Стосовно отримання адвокатом на адвокатський запит інформації з обмеженим доступом або копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом 61

Остафійчук Л. А.

Підтвердження повноважень адвоката в цифрову епоху: пастки судового формалізму 66

Сайнчин С. О.

Обставини, що підлягають з'ясуванню у справах про службові злочини 73

Свида О. Г.

До питання щодо стандартизації адвокатської діяльності 76

Синицин П. М.

Право адвоката на відстрочку від призову або бронювання як гарантія адвокатської діяльності 80

Трофименко О. А. С.

Інтеграція медіаційної практики адвоката у процесі фізичної реабілітації військовослужбовців в умовах реабілітаційних закладів 83

Храпенко О. О.

Потенціал та інструменти штучного інтелекту в адвокатській діяльності 87

Гансецька В. В.

Законопроект № 12320: баланс між захистом адвокатів і свободою слова 90

Фляжнікова Я. В.

Право адвоката на свободу професійної діяльності: правові гарантії та етичні межі 93

Майстро Д. М.

Підтвердження повноважень адвоката у судовому процесі 95